

درس سوم: رازی و ساخت بیمارستان

درس چهارم: بازرگان و پسران

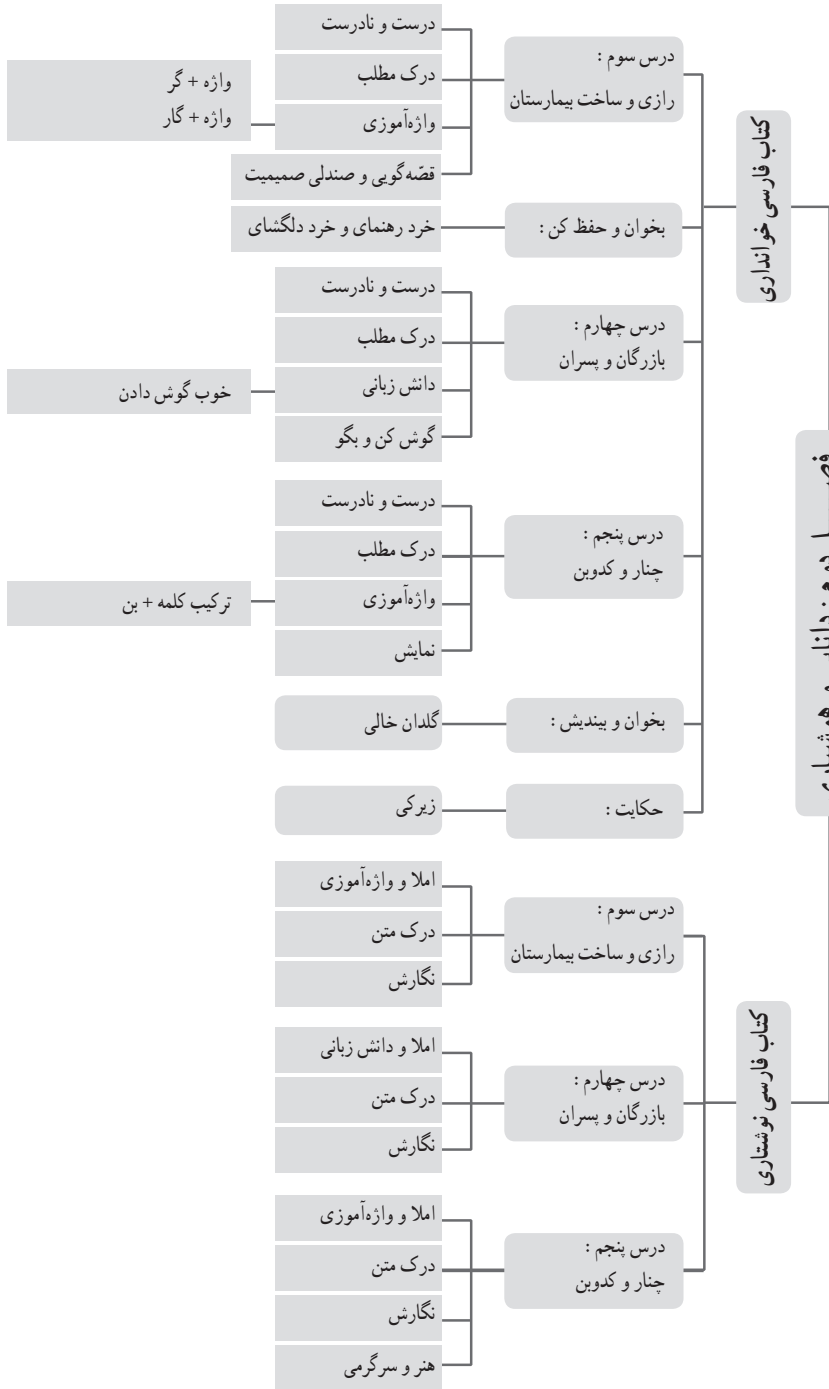
درس پنجم: چنار و کدوئین

فصل دوم

دانیایی و هوشیاری

فصل دوم : دانایی و هوشیاری

اهداف فصل دوم:

- ۱- زمینه‌سازی برای توسعه و کاربست تفکر و تعقل در زندگی
- ۲- تقویت توانایی حفظ شعر و پرورش حافظه
- ۳- تقویت مهارت درک متن و بهبود سواد خواندن
- ۴- کسب مهارت درک محتوا و کاربرد ضرب المثل‌ها
- ۵- تقویت مهارت سخن گفتن به کمک سواد دبداری
- ۶- ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان در زمینه بهره‌گیری از نیروی فکر
- ۷- گسترش شبکه‌ها و افراد دهنی دانش‌آموز
- ۸- ایجاد علاقه‌مندی به خطّ تحریری و اصول درست نویسی
- ۹- تقویت مهارت روان‌خوانی با رعایت لحن‌ها
- ۱۰- تمرین خاطره‌گویی و قصه‌گویی
- ۱۱- توانایی حلّ مسائل با تفکر و کمک گرفتن از توانایی‌های ذهنی
- ۱۲- تقویت روحیه دانش‌اندوزی و خردورزی
- ۱۳- توجه خاص به مهارت گوش دادن و بهره‌گیری از آن در نوشتن
- ۱۴- آشنایی بیشتر با شاعران بزرگ: فردوسی و ناصرخسرو
- ۱۵- گسترش دامنه لغات از طریق ساخت کلمات جدید به روش ترکیب واژه‌ها
- ۱۶- تقویت مهارت نوشتاری (نگارش)، خاطره نویسی به شکل صحیح و قاعده‌مند
- ۱۷- آشنایی بیشتر با معنا و مفهوم اشعار و بازگردانی آنها به تثر ساده و روان
- ۱۸- تقویت برخی صفات پسندیده مانند صداقت و راستی.

● درس سوم:

رازی و ساخت بیمارستان

■ اهداف

- ۱- ترغیب به بهره‌گیری از نیروی تفکر و تعقل و هوشمندی در زندگی
- ۲- تقویت قدرت درک متن در دانش‌آموزان
- ۳- آشنایی با یکی از شیوه‌های واژه‌سازی، از راه «واژه + گر» و «واژه + گار»
- ۴- تقویت مهارت گوش دادن و فن بیان
- ۵- آشنایی با نقش جمله در رساندن پیام
- ۶- آشنایی با دانشمند بزرگ «زکریای رازی».

■ آموزش

■ جلسه اول

آموزش درس	۵۰ دقیقه
-----------	----------

روش پیشنهادی آموزش

حلّ مسأله و پرسش و پاسخ

روش حلّ مسأله

تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به تفکر و اندیشه در کلاس درس و بهره‌گیری از روش حلّ مسأله در کارهای روزمره یکی از اساسی‌ترین فعالیت‌های آموزشی معلّم به شمار می‌رود. دانش‌آموز می‌تواند از طریق فکر کردن یاد بگیرد و کار اصلی معلّم، رشد قوّه تفکر وی می‌باشد.

با این روش، هدف اصلی آن است که دانش‌آموز به کاربرد تفکر در حلّ مسائل روزمره زندگی پی‌ببرد.

اجرای این روش در گروه‌های سنی مختلف، متفاوت است.

۱- دانش‌آموزان را گروه‌بندی کنید.

۲- یک چیستان، معما و یا مسئله‌ای ساده را مطرح نمایید.

۳- از دانش‌آموزان بخواهید ابتدا به صورت فردی به تفکر پردازند و راه یا راه‌هایی برای حلّ مسأله مطرح شده، بیابند.

۴- از دانش‌آموزان بخواهید راه‌حل‌های پیشنهادی خود را با سایر اعضای گروه در میان بگذارند و مناسب بودن راه حلّ خود را با استدلال، اثبات نمایند.

۵- راه‌حل‌های پیشنهادی و تصویب شده هر گروه، در کلاس مورد بحث و گفت‌وگو قرار گیرد.

۶- راه‌حل‌های عملی‌تر و منطقی‌تر، روی تابلو نوشته شود.

بدین ترتیب، دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که با تفکر و بهره‌گیری از خرد جمعی، می‌توانند به حلّ مسائل پردازند.

اینک داستان « رازی و ساخت بیمارستان » را به روش قصه‌گویی برای کلاس روایت نمایید و یا اینکه در گروه، متن درس را بخوانند و سپس از آنها سؤال زیر را بپرسید و بخواهید درباره آن با هم به بحث و گفت‌وگو پردازند :

– ویژگی مهم «طبيب بزرگ شهر» چه بود که او را از سایرین، متمایز می‌کرد؟

این سؤال، بسیار کلیدی است و نباید به سرعت از آن گذشت. دانش‌آموزان باید به این نتیجه برسند که طبیب بزرگ از قدرت عقل و دانش و هوشمندی خود به خوبی استفاده کرده است، در حالی که دیگران این طور نبوده‌اند؛ و همچنین او از حواس ظاهری که ابزار تفکر و رسیدن به شناخت هستند، خوب بهره گرفت.

دانش‌آموزان باید یاد بگیرند، نوع نگاه کردن آنها به اطرافشان با یک آدم معمولی فرق کند. پس از بحث در باره استفاده از حواس، ویژگی دوم، قدرت استنتاج و استنباط است، دانش‌آموز وقتی دیده‌های خود را کنار هم می‌گذارد و فکر می‌کند، به نتایجی می‌رسد که مانند حل چیستان است؛ لازمه این گونه استنباط تفکر و دقت است.

سرانجام، برای نهادینه کردن مطلب در ذهن دانش‌آموزان، از آنها بخواهید به مشاهده چیزی پیرامون خود بپردازند و بر اساس مشاهدات خود، دست به استنباط بزنند. مثلاً دانش‌آموزان را تشویق کنید تا چگونگی اجرای مراسم صبحگاهی مدرسه را به مدت دو هفته، زیر نظر بگیرند و نتیجه مشاهدات خود را در جدولی ثبت کنند. در پایان آنها از کنار هم قرار دادن مشاهدات خود می‌توانند به استنباطی برسند و برنامه‌های مراسم صبحگاهی را نقد و بررسی کنند و پیشنهادهای سازنده‌ای برای بهتر شدن و تنوع، ارائه نمایند.

پس از روخوانی متن، به تمرین‌ها و درست و نادرست درک مطلب بپردازید.

■ جلسه دوم	
۱- درک متن	۲۵ دقیقه
۲- واژه آموزی	۲۵ دقیقه

درک متن

درک متن، بدان سان که پیش از این، توضیح داده شد؛ فرایندی است که بر اثر تمرین و تکرار، پدید می‌آید و تثبیت می‌شود. اجرای این مرحله، می‌تواند با گام‌های زیر،

همراه باشد :

- ایجاد فرصت برای بازخوانی
- رایزنی و هم اندیشی
- طرح پرسش‌هایی از متن
- ارائه پرسش‌ها به گروه‌ها
- بررسی پاسخ‌ها.

واژه آموزشی (ترکیب کلمه + پسوند گر و گار)

در این بخش، دانش‌آموزان را به «روش استقرایی» با یکی از راه‌های ساخت واژه در زبان فارسی، آشنا می‌کنیم. یعنی از پیش، نمونه‌های مختلف از یک ساخت واژگانی (در این درس «کلمه + پسوند» «گر و گار») و کلماتی با ساخت‌های متفاوت را در برگه‌هایی جداگانه، آماده می‌کنیم و در اختیار گروه‌ها قرار می‌دهیم؛ یا روی تخته می‌نویسیم و از بچه‌ها می‌خواهیم تفاوت‌ها و شباهت‌ها را بیان کنند و آنها را در دسته‌های همسان، طبقه‌بندی نمایند؛ به این طریق، نمونه پرتکرار و همسان این درس، را خواهند شناخت.

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های کتاب نوشتاری	۲۵ دقیقه

تمرین خواندن

برای بهبود سواد خواندن بچه‌ها می‌توانید از آنها بخواهید متن درس را به صورت گروهی و یا فردی در حالت زمزمه بخوانند. همسویی با جمع به تقویت مهارت خواندن می‌انجامد. بهتر است در هر جلسه خواندن، از گونه متفاوت خواندن (فردی، گروهی، تندخوانی، بی‌صدا خوانی، دقیق‌خوانی، گذرا خوانی و...)، استفاده شود تا

فرصت تمرین و آزمون هر گونه، در کلاس فراهم آید.

فعالیت‌های کتاب نوشتاری (کلمات با ارزش املائی)

نخست لازم است به چند پرسش و پاسخ آنها بیندیشیم:

– خواست ما از «کلمات با ارزش» چیست؟

– چرا یک واژه ارزش یا اهمیت املائی دارد و واژه دیگر ندارد؟

– املائی بودن یک واژه به چه عواملی وابسته است؟

کلماتی در نوشتن املا با ارزش هستند که احتمال خطانویسی در آنها بیشتر باشد. یعنی هرچه میزان خطا بالاتر و بیشتر باشد، آن واژه در املا، مهم‌تر خواهد بود. کلمه‌ای که میزان خطا پذیری آن هنگام نوشتن، هیچ یا بسیار کم است؛ پیداست که ارزش املائی آن هم بسیار اندک است. مثلاً کلمه «درک» را کسی خطا نمی‌نویسد؛ زیرا هر سه نشانه آن (د، ر، ک) یک صدا و یک سیما دارند و انتخاب دیگری وجود ندارد.

اما کلمه «درس» را احتمال دارد، نادرست بنویسیم، چون صدای /س/ در خط فارسی چند شکل دارد:

– س

– ث

– ص.

بنابراین، هنگام نوشتن، سه گزینه برای انتخاب، بیش روی ماست و همین نکته، سبب اهمیت یافتن و ارزش املائی این واژه و همه کلماتی می‌شود که این صدا در ساختمان آنها وجود دارد.

البته، افزون بر چند شکلی بودن برخی از نشانه‌ها، عوامل دیگری نیز بر املائی شدن و اهمیت یافتن واژگان از دید نوشتاری تأثیرگذار هستند، در پی، برخی از آنها را نام می‌بریم:

– همسانی آوایی مثل صدای /ر/ و صدای /ل/.

– ضعف شنیداری

- ناسامانی و شلوغی فضا (تراحم شنیداری)
- نارسایی صدای خواننده متن
- وجود نشانه‌های لهجه‌ای و گویشی در خواننده متن.

■ جلسه چهارم	
۱- خواندن بالحن	۲۰ دقیقه
۲- بخوان و حفظ کن	۳۰ دقیقه

خوانش متن

در باره چگونگی خواندن و لحن، پیش از این توضیح دادیم. لحن متن این درس، لحن داستانی - روایی است. یعنی متن را باید به آهنگی بخوانیم که شنونده، از طریق خواندن آن حس کند و دریابد که انگار داستانی در حال روایت و بازگویی است؛ بنابراین، متن باید ملایم و کشدار خوانده شود. رسا و شمرده خواندن و تغییر آهنگ صدا بر زیبایی خوانش و میزان تأثیرگذاری آن می‌افزاید.

شعر فردوسی، خرد رهنمای و خرد رهگشای

در بخش «بخوان و حفظ کن» چند هدف اصلی، مورد توجه ماست:

- پرورش حافظه و حضور ذهن
 - تقویت فن بیان از راه حفظ شعر
 - تقویت درک زبان شعر
- خوانش و فهمش یا فهم، که در پی هر «بخوان و حفظ کن» آمده، در حقیقت ایستگاهی برای تأمل بیشتر درباره مفاهیم و محتوای شعر است. همکاران گرامی از معنی کردن تک تک بیت‌های شعر به طور جدی باید پرهیز کنند. گفتن معنی واژه و راهنمایی کردن، ایرادی ندارد؛ اما کشف معنا را باید به عهده گروه‌های دانش‌آموزی بگذاریم.

درست خوانی و رعایت لحن مناسب، از موضوع‌هایی است که در آموزش و ارزش‌یابی از این بخش باید مورد توجه قرار بگیرد. بهره‌گیری از «لوح فشرده» و کتاب گویا برای آشنایی با خواندن صحیح و تلفظ برخی واژگان، به شما کمک می‌کند و فضای کلاس را شاداب و متنوع می‌سازد.

■ جلسه پنجم	
۱- فعالیت‌های کتاب نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

دانش‌آموزان به صورت انفرادی متن را مطالعه کرده، سپس پاسخ سؤالات را که برخاسته از میزان درک مطلب در ذهنشان است، ارائه می‌دهند.

■ جلسه ششم	
املا	۵۰ دقیقه

املا

در بخش اول، دانش‌آموزان یک به یک پای تخته آمده، هر کدام یک کلمه از درس را که شما می‌خوانید، روی تخته می‌نویسند. پس از آنکه مجموعه‌ای از کلمات با ارزش‌املائی از متن درس روی تخته گردآوری شد، همه با هم کلمات را جمع‌خوانی می‌کنند.

در بخش دوم، کلمات را از روی تابلو پاک کنید و از بچه‌ها بخواهید کلماتی را که به خاطر سپرده‌اند، روی برگهٔ املائی خود بنویسند و جملاتی از متن درس را که این

کلمات در آن به کار رفته است، به خاطر آورده و بنویسند. پس از جمع‌آوری برگه‌ها و تصحیح آنها به رفع اشکالات دانش‌آموزان بپردازید.

این شگرد املایی، چند فایده دارد و اهداف آموزشی زیر را دنبال می‌کند:

- بازخوانی درس
- تقویت تأمل و دقت در نگاه
- تشخیص و استخراج واژگان املایی
- تقویت حافظه دیداری
- پرورش حافظه کوتاه مدت
- رشد و تقویت توانایی درست‌نویسی املای کلمات.

■ جلسه هفتم	
ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۵۰ دقیقه

با طرّاحی آزمون مداد - کاغذی از دانش‌آموزان، آنها را ارزشیابی کرده، نتیجه را در پوشه کار ثبت کنید.

■ جلسه هشتم	
فعالیت کتاب نوشتاری (نگارش)	۵۰ دقیقه

نگارش : خاطره نویسی

در بخش تمرین‌های نوشتاری، آموزش و تمرین مهارت نوشتن و نگارش یکی از

اصلی‌ترین اهداف ماست. در این درس، یکی از گونه‌های نوشتن (خاطره‌نویسی) آزموده می‌شود. خاطره یکی از اندوخته‌های ذهنی و بیشتر مبتنی بر حافظه بلند مدت است. در این دست‌ورزی نوشتاری، دانش‌آموزان، فرصت یادگیری و مرور اندوخته‌های ذهنی خود را پیدا می‌کنند. در تبدیل خاطره شفاهی به نوشته، افزون بر نکات یاد شده در کتاب، بهتر است نکات زیر هم رعایت شود:

- حفظ ترتیب رویدادها
- توجه به زمان دقیق خاطره
- توجه به سیر زمانی وقوع خاطره
- ذکر مکان وقوع خاطره
- بیان جزئیات و معرفی موضوع دقیق خاطره
- بهره‌گیری از توصیف
- حفظ ارتباط طولی و انسجام فکری نوشته
- رعایت ساختار نوشته
- به کارگیری نشانه‌های مناسب نگارشی.

■ جلسه نهم	
املا	۵۰ دقیقه

املاي پايان هر درس، علاوه بر سنجش ميزان پيشرفت نوشتاري دانش آموز، بعد آموزشي را نيز پوشش مي دهد. مثل دروس قبل، املاي دو قسمتي شامل املاي تفريحي و تمرينات املايي پيشنهاد مي گردد.

در اين قسمت، نمونه اي از بخش دوم املا، شامل فعاليت هاي املايي ارائه مي شود.

خخ: خيلي خوب، خ: خوب قق: قابل قبول، ن: نياز به تلاش

به نام خدا					
نام و نام خانوادگي:					
فعاليت املايي درس: رازي و ساخت ...					
تاريخ:					
رديف	نمونه آزمون	خخ	خ	قق	ن
۱	جاي خالي کلمات را با نشانه هاي مناسب، تکميل کن. خلا...ه* پر...جو* ت...ميم* ...بيب* مس... له* ...وس				
۲	دور کلمات درست، خط بکش. فاسد - شرت - محمّد زکرياي رازي - بيمارستان - تگّه گوشت - گرماب				
۳	جملات را با کلمه هاي مناسب، تکميل کن. بزرگ و دانشمند کسي است که بسيار است. پروردگار مهربان به ما فراواني داده است. محمّد زکرياي رازي در ابتداي جواني، ناچار در کار مي کرد.				

				<p>کلمه‌ها را به ترتیب حروف الفبا، مرتب کن. پیشنهاده - اندیشه - شگفت زده - خشکیده - محل </p>	۴
<p>باز خورد معلّم :</p>					

● درس چهارم:

بازرگان و پسران

■ اهداف

- ۱- آشنایی با ارزش علم و دانایی و کاربردهای آن در زندگی
- ۲- تقویت مهارت ساده‌نویسی در نوشتن بند
- ۳- معرفی کتاب کلیله و دمنه به دانش‌آموزان
- ۴- افزایش قدرت درک متن
- ۵- آشنایی با آینده‌نگری در زندگی
- ۶- آشنایی دقیق‌تر با لحن خواندن واژه در فعالیت روان‌خوانی
- ۷- ایجاد نگرش مثبت نسبت به موضوع دانش‌آموزی و تفکر
- ۸- تقویت مهارت خوب شنیدن
- ۹- تأکید بر نقش خانواده و بنیان‌های آن
- ۱۰- آموزش کاربرد نشانه‌های ربط «هم» و «نیز» در جمله.

■ آموزش

■ جلسهٔ اول	
آموزش (تدریس درس)	۵۰ دقیقه

روش تدریس پیشنهادی

کارایی گروه

روش کارایی گروه (به شکل ساده)

- ۱- از بچه‌ها بخواهید یک بار، متن درس را به صورت کامل و با دقت به صورت فردی صامت خوانی کنند.
- ۲- کاربرد سؤالات مربوط به درس را بین دانش‌آموزان توزیع کنید و فرصت بدهید به صورت انفرادی به سؤالات پاسخ بدهند.
- ۳- حالا از همان نمونه سؤال در اختیار گروه بگذارید تا اعضای گروه، دربارهٔ پاسخ سؤالات گفت و گو کنند، به توافق برسند و برگه را پاسخ بدهند. (طرح سؤالات به صورت چهارگزینه‌ای توصیه می‌شود.)
- ۴- پاسخ سؤالات را در اختیار دانش‌آموزان قرار دهید تا هم برگهٔ فردی خود و هم برگهٔ گروهی خود را با آنها تطبیق دهند و جلوی سؤالاتی را که نادرست پاسخ گفته‌اند؛ علامت بگذارند و به نوعی برگه‌های انفرادی و گروهی را تصحیح کنند.
- ۵- هر دانش‌آموز، برگهٔ خود را با برگهٔ گروه مقایسه کند و اگر در کارکرد گروهی، تعداد پاسخ‌های نادرست کاهش یافته باشد، دانش‌آموز به کارایی گروه پی می‌برد و مشارکت را در فرایند یادگیری اثربخش می‌داند. چون ارزشیابی به صورت کیفی برگزار می‌شود، تصحیح به صورت کمی و نمره‌گذاری در جدول‌های این روش، ضرورت ندارد. فلسفهٔ بهره‌گیری از این روش، پافشاری بر خرد جمعی و برتری دادن نتیجهٔ کار

گروه بر عملکرد فرد است. چند فکر، توانایی بیشتری از یک فکر است.

■ جلسه دوم	
۲۰ دقیقه	۱- درک متن
۳۰ دقیقه	۲- دانش زبانی (خوب گوش کردن)

خوانش و درک متن

به دانش‌آموزان فرصت بدهید تا ابتدا به صورت فردی و صامت خوانی یک‌بار از متن درس بخوانند. بعد از آن با رعایت صوت، لحن، آوا و تکیه‌گاه‌ها متن را برای دانش‌آموزان بخوانید و توجه آنها را به نکات مهم خواندنی جلب کنید. استفاده از «کتاب گویا» در آموزش لحن خواندن، توصیه می‌شود.

مهارت گوش دادن

نخست باید دانست که شنیدن با مهارت گوش دادن تفاوت دارد: زیرا در شنیدن فرد به طور ناخوابسته جمله‌ها را می‌شنود و هیچ گونه توجهی به آنها ندارد در حالی که هنگام گوش دادن، انسان به طور ارادی و با دقت به سخنان گوینده توجه کرده، می‌کوشد آنها را درک کند و به آنچه می‌شنود، اهمیت دهد.

بنابراین، دقت و تمرکز حواس، دو عمل ضروری در گوش دادن است که آن را از (شنیدن) متمایز می‌کند. در حقیقت دو گوش انسان، دو درگاه و آستانه دریافت و پذیرش سخنان و نواهای پیرامونی‌اند، چونان بستر دو رود هستند که به دریای ذهن و زبان آدمی مدد می‌رسانند و آن را زنده، زایا، گوارا و پرمایه نگه می‌دارند و بر شکوفایی و گسترش دامنه فکر و خیال می‌افزایند. بدان سان که «مولانا جلال الدین محمد» در دفتر ششم مثنوی معنوی فرموده است:

« فکر شیرین مرد را فربه کند

تا خیال و فکر خوش بر وی زدند».

برای تقویت مهارت گوش دادن، باید به نکات زیر، توجه کرد :

- دقت و تمرکز در شنیده‌ها
 - دقت در لحن‌ها و تکیه‌های سخن دیگران (زیر و بم و کشش‌های آوایی)
 - توانایی تحمل سخن دیگران
 - شناخت موسیقی کلمات برای ایجاد مکث‌ها و درنگ‌ها
- گوش دادن چون ذهن و زبان شنونده را فربه و فراخ دامن می‌سازد و توانایی درک و دریافت او را می‌پرورد، مهارتی ادراکی است. توانایی فرد در گوش دادن دقیق و منظم به سخنان گوینده، مهارتی است که می‌توان از آن برای انتقال افکار و عقاید استفاده کرد.

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های کتاب نوشتاری	۲۵ دقیقه

تمرین خواندن

رجوع شود به توضیحات خواندن در درس‌های گذشته.
در این قسمت، همان فعالیت‌های مربوط، از جلسات گذشته، به کار گرفته می‌شود.

فعالیت‌های این بخش کتاب نوشتاری، در راستای تقویت مهارت املا نویسی و گسترش دامنه دانش زبانی می‌باشد که شرح آن در درس‌های گذشته آمده است.

■ جلسه چهارم	
۲۰ دقیقه	۱- خواندن با لحن
۳۰ دقیقه	۲- املا

خواندن با لحن : توضیحات مربوط به لحن هم پیش از این، بازگو شده است. اما به سبب تازگی این موضوع، می‌افزاییم که :

● لحن یعنی آواز خوش و موزون، نوا، کشیدن صدا یا اجتماع حالت‌های مختلف صداها.

● انواع لحن : در اینجا فقط چهار نوع را می‌آوریم :

(۱) **لحن ستایشی** : مخصوص ستایش خداوند است و در آن شاعر به ستایش ممدوح می‌پردازد.

(۲) **لحن وطنی** : برای وصف میهن است که شاعر با تحریک احساسات ملی‌گرایانه مخاطب خود را به محافظت از کشور خود تشویق می‌کند.

(۳) **لحن خاطره** : مخصوص بیان خاطرات است که خواننده باید آن را به شیوه‌ای بخواند که گویی ماجرا برای خودش اتفاق افتاده است.

(۴) **لحن حماسی** : لحنی کوبنده و استوار است و خواننده شعر حماسی به ویژه شاهنامه باید با توجه به این ویژگی‌ها شعر را بخواند.

(ر. ک، کتاب : مبانی خواندن در زبان فارسی)

املاي دقت و سرعت

از جلسه قبل به دانش‌آموزان، نوع املا را توضیح داده و از آنها بخواهید برای املا آماده باشند. تخته سیاه را به دو قسمت تقسیم کنید و از دو دانش‌آموز بخواهید پای تابلو آمده و هر یک، قسمتی از تخته را در اختیار بگیرند. دانش‌آموزان باید از متن

درس، کلماتی را که ارزش املائی دارند و همچنین کلمات دیگر را با دقت مطالعه کرده، به خاطر بسپارند و تا زمانی که معلم آنها را برای نوشتن کلمات پای تابلو صدا می‌کند، آماده باشند. با اعلام معلم، دو دانش‌آموز باید شروع به نوشتن کلمات روی تخته کنند و با اعلام پایان وقت توسط معلم، دست از نوشتن بردارند. هر دانش‌آموز که بتواند تعداد کلمات بیشتری را بدون اشتباه بنویسد، رکورددار و برنده شناخته می‌شود. خواندن کلمات از سوی دانش‌آموزان کلاس و تصحیح در فضایی از نشاط و هیجان صورت می‌پذیرد.

■ جلسه پنجم	
۱- گوش کن و بگو	۱۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های کتاب نوشتاری (درک متن)	۳۵ دقیقه

گوش کن و بگو

در این فعالیت با دو مهارت زبانی، رویارو هستیم. عنوان این قسمت خود گوئی دو فعل و عمل زبانی «گوش دادن» و «گفتن» است. در حقیقت، دو مهارت با هم مورد آموزش و ارزشیابی قرار می‌گیرد. گوش دادن، پیش درآمد و مقدمه خوب سخن گفتن است و فن بیان و سواد شنیداری را پرورش می‌دهد.

فعالیت‌های کتاب نوشتاری (درک متن)

قبل از انجام این فعالیت به دانش‌آموزان اعلام شود که کتاب داستانی را همراه خود به کلاس بیاورند. این تمرین هم به صورت فردی و هم به صورت گروهی، قابل اجراست. برای توضیح بیشتر در زمینه فرایند درک متن، به درس‌های گذشته، نگاه کنید.

نشانه‌های ربط «نیز» و «هم»

نشانه یا حرف ربط، کلمه‌ای است که دو عبارت یا دو جمله را به هم پیوند می‌زند و از نظر ساختمان دو قسم است: ساده و مرکب.

نشانه‌های ربط ساده، عبارت‌اند از: اگر، اما، باری، پس، تا، چه، خواه، زیرا، که، لیکن، نیز، و، ولی، هم، یا.

نشانه‌های ربط مرکب، مجموعه‌ای از دو یا چند کلمه هستند و عبارت‌اند از: از بهر آنکه، اکنون که، اگر چه، اگر چنانچه، آلا، اینکه، با این حال، با اینکه، با وجود این، بس که، به شرط آنکه و... .

■ جلسه ششم

۵۰ دقیقه

فعالیت‌های نوشتاری (نگارش)

در این بخش، می‌توانید کتاب **گلستان و بوستان سعدی** را با خود به کلاس ببرید و پس از معرفی آثار سعدی از دانش‌آموزان بخواهید حکایت کوتاهی را انتخاب کنند و بخوانند و سپس آن را به زبان ساده امروزی در دو بند، بنویسند یا بازنویسی کنند. بهتر است پس از اتمام کار نوشتن، بچه‌ها به نوبت مطالب خود را بخوانند و هم کلاسی‌ها به نقد آن بپردازند.

بازنویسی و بازآفرینی

در بازنویسی، نویسنده با حفظ ویژگی‌های یک اثر، بدون کمترین دخل و تصرف در اصل محتوا، اقدام به دوباره نویسی و ساده سازی زبان آن اثر می‌کند. برای باز نویسی تعاریف متعددی به کار برده شده است، از جمله:

— بازنویسی، دوباره نوشتن یک متن، متناسب با زمان و شرایط «بازنویسنده» است.

– بازنویسی یک اثر، حفظ ویژگی‌های کلی متن بدون کمترین دخل و تصرف در محتوای متن است.

– بازنویسی، برگردان متون کهن (شعر یا نثر) به نثر امروزی و زبان ساده و زدودن کهنگی متن از چهره آن است؛ بی‌آنکه مفهوم و محتوا دگرگون شود. در بازنویسی، مقصود اصلی ساده کردن متن است و تغییر فقط در محدوده زبانی انجام می‌گیرد و بازنویس، متن اصلی را تمام و کمال حفظ می‌کند بدون آنکه چیزی به آن بیفزاید یا از آن بکاهد.

در باز آفرینی، نویسنده از متون کهن الهام می‌گیرد و خودش دست به آفرینش و خلق می‌زند و نوشته‌ای جدید می‌آفریند.

باز آفرینی، برگردان متون کهن (شعر یا نثر) به نثر امروزی با دخل و تصرف در محتوا و مفهوم و تبدیل آن به اثری مستقل و جدید است که با متن اصلی، متفاوت است. بازنویسی مثل تعمیرات جزئی یک ساختمان و تغییر نمای ظاهری آن است، اما باز آفرینی، تغییرات کلی در اسکلت و طرح و نقشه یک ساختمان است که چه بسا نقشه ساختمان و کیفیت چهار چوب اولیه، به هم می‌خورد. در بازنویسی، مضمون متن قدیم حفظ می‌شود، تغییرات در جا به جایی حوادث و الفاظ و ترکیب‌ها انجام می‌گیرد. اصول زبان فارسی حفظ می‌گردد و از شکسته نویسی پرهیز می‌شود.

اهداف کلی بازنویسی و باز آفرینی

- ۱- تقویت رابطه کودک و نوجوان با محیط تاریخی و فرهنگی خود در تمامی ابعاد، به گونه‌ای که بتواند بین فرهنگ دیرین خود و فرهنگ امروزی پیوند برقرار نماید.
- ۲- تلطیف ذوق ادبی کودکان و نوجوانان و بالابردن درک کلی از تمامی جنبه‌های فرهنگی، دینی، اخلاقی و تاریخی از گذشته تاکنون.
- ۳- برانگیختن اشتیاق کودکان و نوجوانان به مطالعه با استفاده از متون جذاب.
- ۴- تقویت توان نوشتاری مخاطبان به گونه‌ای که بتوانند آثار و متون کهن فارسی را به زبان فارسی امروزی باز نویسی کنند.

۵- دست یافتن به اطلاعات عمومی و پایه‌ای که می‌تواند زیر بنای تخصص‌های علمی، فرهنگی و ادبی آینده قرار گیرد .

۶- آشنا کردن کودکان با تجارب مختلف زندگی برای رویارویی با مسائل جامعه امروز و آینده .

۷- استفاده از جنبه‌های اخلاقی، اجتماعی و فرهنگی متون کهن در راستای اهداف ادبیات کودکان. (ر. ک : سایت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان) برای بازنویسی، می‌توان از ساختار زیر، بهره گرفت :

نام حکایت :

پدید آورنده :

قالب : حکایت یا روایت یا

نوع : تعلیمی / اخلاقی یا

موضوع :

سبک :

زاویه دید : سوم شخص (دانای کل) یا

زمان روایت :

■ جلسه هفتم	
۲۵ دقیقه	۱- ارزشیابی از درس
۲۵ دقیقه	۲- مرور آموخته‌ها

در نظریه یادگیری «سازنده گرایی» بر اهمیت «یادگیری برای فهمیدن» تأکید می‌شود. از این رو، توصیه می‌شود در ارزشیابی به جای تمرکز بر یادسپاری اطلاعات، بر میزان یادگیری مفهومی اطلاعات تأکید شود. لذا، روش سنجش عملکردی در پیشبرد اهداف، مفید است. عملکرد به معنای توانایی استفاده از دانش و مهارت‌های آموخته شده در موقعیت‌های زندگی یا مشابه با موقعیت‌های زندگی است. سنجش عملکرد به گستره وسیعی از روش‌های اندازه‌گیری اشاره دارد و از آن برای بررسی توانایی دانش‌آموز در استفاده از آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی زندگی استفاده می‌شود (ویگنز، ۲۰۰۵ نقل از خوش خلق ۱۳۹۱). یکی از ابزارهای این گونه سنجش در کلاس، آزمون عملکردی است که معلم با مشاهده عملکرد، کیفیت آن را توصیف می‌کند و مورد قضاوت قرار می‌دهد. آزمون عملکردی شامل دو بخش است:

– تکالیف

– برگه (فرم) راهنمای توصیف عملکرد.

در تکلیف، معلم بیان مسئله، لوازم و تجهیزات و دستورالعمل اجرای تکلیف را می‌گوید. در طراحی آزمون عملکردی، گام‌هایی وجود دارد که متناسب با این درس، یادآوری می‌کنیم.

الف) طبقه‌بندی هدف یادگیری: از طبقه بندی‌های موجود یادگیری (۶ طبقه بلوم، اندرسون و کراتون، استیگنز) یکی را انتخاب کرده، انتظار خود را مطرح کنید. مثال:

انتظار دارم دانش‌آموز متن درس «بازرگان و پسران» را روان بخواند و پیام آن را به خوبی تشخیص دهد و بنویسد.

ب) نوشتن معیارها و شواهد آزمون عملکرد: معلم از خود می‌پرسد: شواهد رسیدن به این هدف یادگیری چیست؟ و در پی پاسخ به این سؤال، نسبت به نوشتن معیارها اقدام می‌کند و دقیقاً روشن می‌سازد که یک عملکرد مطلوب از نظر او

چه ویژگی‌هایی دارد. مثال :

– دانش‌آموز در روان خوانی، بلندی صدا، شمرده خوانی و آوا و لحن را رعایت می‌کند.

– دانش‌آموز، هنگام خواندن، پیام متن را درک می‌کند.

– اصول بندنویسی را رعایت می‌کند .

پ) نوشتن تکلیف :

پ – ۱) : در این آزمون « چگونگی مسئله » و « شیوه اجرای تکلیف » تلفیق شده است.

مثال : متن درس « بازرگان و پسران » را با دقت بخوان. درباره پیام درس، خوب فکر کن و درباره این پیام، دو بند بنویس.

پ – ۲) وسایل و کارافزارها : کتاب فارسی، کاغذ و قلم، لوح فشرده کتاب گویا

و ...

ت) تدوین راهنمای توصیف عملکرد : می‌توان یکی از روش‌های کلی‌نگری و یا تحلیلی را با در نظر گرفتن دو بخش تعیین مقیاس اندازه‌گیری و توصیف مقیاس، به کار گرفت .

مثال :

ردیف	مراحل	مقیاس اندازه‌گیری		
		بسیار خوب	خوب	قابل آموزش نیاز به قبول بیشتر
۱	متن درس را روان خوانی می‌کند.			
۲	پیام درس را درک و بیان می‌کند.			
۳	پیام درس بازرگان و پسران را نوشته است.			
باز خورد توصیفی :			

مرور آموخته‌ها

از دانش‌آموزان بخواهید در گروه‌های خود، کتاب فارسی را بررسی و بازخوانی کنند و از نکاتی که آموخته‌اند، پرسش‌های مناسبی طرح کنند و از یکدیگر بپرسند و برای هم توضیح دهند. این کار، فی الواقع، گونه‌ای خودیادگیری مشترک است. البته، این گونه یادگیری به سبب نقش و حضور فعال شخص در فرایند آموزش، اثرگذارتر و ماندگارتر است.

■ جلسه هشتم	
۵۰ دقیقه	املا

املا

املاي دو قسمتي شامل املاي تقريري و املا از فعاليت‌هاي املايي است که در پايان درس به اجرا گذاشته مي‌شود. براي توضيح بيشتري فرایندهای املايي، به درس‌های پیش، مراجعه کنید.

● درس پنجم: چنار و کدوئین

■ اهداف

- ۱- توجه به دانایی و هوشمندی در رفتار اجتماعی
- ۲- آشنایی با آداب سخن گفتن با بزرگ‌ترها
- ۳- معرفی ناصر خسرو و آثار وی به دانش‌آموزان
- ۴- گسترش واژگان با استفاده از فرایند ترکیب (کلمه + بن)
- ۵- تقویت مهارت‌های زبان‌آموزی با طراحی نمایش.
- ۶- ترغیب دانش‌آموزان به پرهیز از ظاهربینی و سطحی‌نگری
- ۷- جلب توجه دانش‌آموزان به ارزشمندی تفکر و تعقل در مورد دیده‌ها و شنیده‌ها و تقویت قضاوت منطقی در آنان.

■ آموزش

■ جلسه اول

تدریس درس	۵۰ دقیقه
-----------	----------

روش‌های تدریس پیشنهادی

روش ایفای نقش + قصه گویی

مراحل تدریس :

۱- آموزگار با هماهنگی قبلی با سه نفر از دانش‌آموزان و تقسیم نقش بین آنان (قصه گو یا راوی، چنار و کدوئُن) و فضاسازی مناسب کلاس (فضای فیزیکی) درس را از طریق ایفای نقش تدریس می‌نماید.

۲- مفهوم درس در کلاس به بحث گروهی گذاشته می‌شود تا دانش‌آموزان پیام درس را که عدم ظاهربینی و ارزشمندی تفکر و تعقل است، خودشان کشف و بیان کنند.

۳- متن درس، از سوی معلم خوانده می‌شود یا از طریق کتاب گو یا پخش می‌گردد.

بخش تشریحی درس، از سوی راوی یا قصه گو و شعرها به صورت ایفای نقش، بیان

می‌شوند.

■ جلسه دوم	
۱- درک متن	۲۰ دقیقه
۲- واژه‌آموزی	۳۰ دقیقه

درک متن

سؤالات درست و نادرست و درک مطلب از دانش‌آموزان پرسیده می‌شود. بعد از تدریس، متن شعر را با آهنگی زیبا و دلنشین برای بچه‌ها بخوانید تا فرایند تدریس کامل شود.

واژه‌آموزی

یکی از فرایندهای پُرسامد واژه‌سازی در زبان فارسی، فرایند «ترکیب» است.

در این درس، ترکیب «اسم + پسوند بن» آمده است. کلمات مرکب که بر اثر فرایند ترکیب حاصل می‌شوند، کلماتی هستند که اجزای آنها به تنهایی معنی مستقل دارند؛ مانند کلمه «بُن» که به تنهایی به معنای ته، پایین، ریشه و بوته است. وقتی می‌گوییم: بُن دیوار، یعنی پایین، زیر و پای دیوار.

پسوند بن، هنگامی که با کلمه‌ای ترکیب می‌شود؛ کلمه جدیدی می‌آفریند.

مثال: اسم + بن، مانند کدو + بن ← کدوبن.

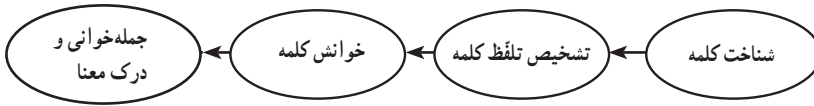
بازی از جمله فعالیت‌هایی است که در برنامه درسی زبان‌آموزی مورد تأکید است؛ زیرا دانش‌آموزان در بازی به ارتقای درک شنوایی و رشد و پرورش قوه بیان، دست می‌یابند و یاد می‌گیرند که با یکدیگر فکر کنند و به افکار خود سامان بدهند و با مشارکت یکدیگر به حل مسائل بپردازند. در اینجا، بازی‌های زبانی همراه با تحرک و نشاط مورد نظر است. تدریس کلمات مرکب (کلمه + بن) در قالب بازی نیز به یادگیری آسان آن می‌انجامد.

مثال: کلمات مختلفی از ترکیب درست و نادرست (کلمه + بن) روی مقوای گرد بنویسید و در حیاط مدرسه روی دیوار نصب کنید. از بچه‌ها بخواهید در قالب مسابقه، «دارت» یا توپ را به سوی ترکیبات نادرست نشانه بگیرند. یا هر بازی دیگری که امکان اجرای آن را داشته باشید. گروهی که زودتر کار خود را به انجام رساند، برنده اعلام می‌شود.

■ جلسه سوم	
۲۰ دقیقه	۱- فعالیت‌های کتاب نوشتاری
۳۰ دقیقه	۲- خواندن شعر با لحن مناسب

تمرین خواندن

تمرین خواندن مانند دروس گذشته اجرا شود. درست، شمرده، رسا و با رعایت لحن مناسب خواندن، مثل همهٔ دروس، مورد توجه و دقت قرار گیرد. در این درس «بیت خوانی» پیشنهاد می‌شود. دانش‌آموزان به ترتیبی که نشسته‌اند، خواندن را آغاز می‌کنند. هر دانش‌آموز یک بیت می‌خواند و بیت بعدی توسط دانش‌آموز دیگر خوانده می‌شود. این کار ادامه پیدا می‌کند تا متن به پایان برسد. این روش خواندن، مورد علاقهٔ دانش‌آموزان است. مراحل خواندن به اختصار، در نمودار نشان داده شده است:

فعالیت‌های نوشتاری: املا و واژه‌آموزی

از نمونه‌های فعالیت‌های املا در این بخش از کتاب، می‌توان در آزمون مدادکاغذی املا بهره برد.

■ جلسهٔ چهارم	
۱- خواندن شعر با لحن مناسب	۳۰ دقیقه
۲- نمایش	۲۰ دقیقه

خواندن شعر با لحن مناسب

مسائل مربوط به خوانش شعر، معیارها و لحن مناسب در خواندن را پیش از این، در درس‌های گذشته، توضیح دادیم. برای تثبیت مباحث، می‌توانید به آن نوشته‌ها مراجعه کنید.

نمایش

دانش‌آموزان در سال‌های قبل با انواع نمایش و شیوه‌های اجرای آن آشنا شدند. زمانی که دانش‌آموزان به طراحی نمایش می‌پردازند، خلاقیت و تفکر و تخیل در آنها پرورش می‌یابد. زمان اجرا نیز رفتارهای کلامی و غیرکلامی آنها در انتقال پیام به هنگام سخن گفتن تقویت می‌شود. بنا به تاثیرگذاری مثبت نمایش بر فرایند یادگیری، معلمان نباید این فرصت را که در تقویت مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان بسیار مؤثر است؛ به سایر دروس بدهند یا از آن غفلت کنند. توانمند کردن دانش‌آموزان در مهارت‌های زبانی، نوع تفکر آنها را نیز شکل می‌دهد و موجب موفقیت آنها در زندگی روزمره و رفتارهای اجتماعی می‌شود.

اجرای نمایش، در حقیقت ایجاد موقعیت‌های مختلف زندگی و یا شبیه‌سازی موقعیت‌هاست که در آنها زمینه‌های مناسبی برای رشد و شکوفایی شایستگی‌های فردی فراهم می‌آید. در این قسمت از دانش‌آموزان خواسته شود که نمایشی طراحی و اجرا کنند که متفاوت با نمایش اولیه تدریس درس می‌باشد.

■ جلسه پنجم	
۱- فعالیت‌های کتاب نوشتاری	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

فعالیت‌های نوشتاری : نقش ضمیر در درک متن

در این فعالیت، بر کاربرد ضمیر «او، تو، همین و آنها» در جملات و نقش آنها در ارتقا سطح درک و روابط معنایی عناصر متن، تأکید می‌شود. ضمیر، کلمه‌ای است که در جمله به جای اسم می‌آید و از تکرار آن جلوگیری می‌کند.

گاهی در گفتار یا نوشتار به جای آنکه کسی یا چیزی را نام ببریم، یعنی اسمش را بر زبان بیاوریم، کلمه دیگری می‌آوریم که جایگزین همان اسم می‌شود، مثلاً به جای

آنکه بگوییم :

پروانه را دیدم و از پروانه پرسیدم؛ پروانه، با آرامشی خاص، به من پاسخ داد.
می‌گوییم : پروانه را دیدم و از او پرسیدم؛ او، با آرامشی خاص، به من پاسخ داد.

در این جمله، واژه «او» جای اسم (پروانه) نشسته است، این گونه کلمات که جای اسم می‌نشینند «ضمیر» نامیده می‌شوند. اگر ضمیر نبود، اسم‌ها خیلی تکرار می‌شدند. معمولاً هر ضمیر به اسمی برمی‌گردد، به آن اسم «مرجع ضمیر» می‌گویند. در همین نمونه، دو ضمیر «او» به «پروانه» اشاره دارند. یعنی پروانه، مرجع ضمیر است. کشف رابطه میان ضمیر و مرجع آن در نوشته‌های بلند و جمله‌های طولانی، بسیار با اهمیت است و به درک و دریافت بهتر مفاهیم متن، کمک می‌کند.

■ جلسه ششم	
۱- املا	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خوشنویسی از صفحه هنر و سرگرمی	۲۵ دقیقه

املا : املاي بگرد و پيدا كن

دانش‌آموزان در گروه، یک متن املا با ۱۰ جای خالی از متن درس تهیه می‌کنند (جای خالی از کلمات مهم درس باشد، بهتر است). اگرچه متن درس به صورت شعر آمده، استفاده از ابیات شعر نیز در این روش املا می‌گنجد.

در بالای متن املا یک جدول با ۱۲ یا ۱۳ خانه کشیده می‌شود و کلماتی که باید جاهای خالی را تکمیل کنند، به همراه چند کلمه اضافه در این خانه‌ها نوشته می‌شود. قبل از شروع فرایند املا، از دانش‌آموزان خواسته می‌شود متن درس را با دقت در زمان معین (پنج دقیقه) مطالعه کنند. سپس کتاب را ببندند و برگه‌های املاي تهیه شده، بین گروه‌ها توزیع شود. دانش‌آموزان هر گروه در زمان تعیین شده توسط معلم، باید کلمات را

از داخل جدول پیدا کنند و در جاهای خالی بنویسند. تصحیح املا با نظارت معلم در گروه انجام می‌شود. روش دوم که در راهنمای معلم پایه سوم نیز پیشنهاد شده، به شرح زیر می‌باشد.

با هدف تمرکز بر روی لغات و آموزش درست‌نویسی، از دانش‌آموزان بخواهید که در گروه، جدولی طراحی نمایند و طبقه‌بندی واژه‌های متن درس را انجام بدهند. معیار تفکیک لغات را به عهده گروه بگذارید. مثال :

اسم‌هایی که در متن درس آمده است	فعل‌ها	کلماتی که نشانه « ه » دارند.	و
چنار کدوبن	نشینده‌ای برست پرسید گفتا وزد	کاهل هنگام مهرگان	

■ جلسه هفتم

۵۰ دقیقه

فعالیت‌های نوشتاری (نگارش)

بخوان و بیندیش :

در این بخش، یکی از فعالیت‌های مهارت نوشتن، تمرین و تکرار می‌شود. در درس‌های گذشته، موضوع بازنویسی و بازگردانی و تفاوت این دو را آموخته‌ایم. اکنون تبدیل نظم به نثر با مضمون واحد و رعایت ساده‌نویسی، مورد توجه است. مقصود ما از ساده‌نویسی در این درس، تبدیل شعر به زبان ساده نوشتار معیار امروز است.

برخی از ویژگی‌های نثر ساده، عبارت‌اند از:

- جمله‌ها کوتاه، ساده و گویا هستند.
- کلمات و عبارت‌های دشوار و کم کاربرد در آنها دیده نمی‌شود.
- زبان آن ساده و صمیمی و به زبان گفتار، نزدیک است.

تفاوت شعر و نثر

اولین تفاوت شعر و نثر در شکل ظاهری است. نثر به شکل پیوسته و در قالب بند(پاراگراف) نوشته می‌شود. شعر معمولاً به شکل‌های مختلف، پدیدار می‌شود. مانند غزل، مثنوی و...

داشتن وزن و قافیه، دومین تفاوت، شعر با نثر است. شعرها معمولاً وزن و قافیه دارند ولی این دو ویژگی در نثر یا نوشته‌های عادی به کار نمی‌آید.

سومین تفاوت، در زبان شعر و نثر است. یعنی نوع واژه‌های استفاده شده و چگونگی به هم پیوستن آنها در جمله‌های شعری با نثر ساده، متفاوت است.

دیگر آنکه در شعر از خیال یا عنصر تخیل استفاده می‌شود اما در نثر ساده (نثر) یا نوشته‌ای که فقط با هدف ایجاد ارتباط و پیام‌رسانی نوشته می‌شود و در پی آفرینش زیبایی و هنری نیست)، ضرورتی برای به کارگیری این عنصر وجود ندارد.

پس، به هنگام تبدیل شعر به نثر ساده، باید به نکات یاد شده، توجه داشته باشیم و ویژگی‌های شعر را در نثر ساده، نیاوریم.

■ جلسه هشتم

۵۰ دقیقه

بخوان و بیندیش

بخوان و بیندیش:

برای آموزش «بخوان و بیندیش» این فصل به مطالبی که در فصل نخست این

کتاب، بیان شده است، مراجعه کنید. اصولاً در همهٔ «بخوان و بیندیش»ها، فرصت‌سازی برای کالبدشکافی، تحلیل و تقویت «درک و دریافت»، اصلی‌ترین هدف و کارکرد است.

■ جلسهٔ نهم	
۲۵ دقیقه	۱- ارزشیابی از فعالیت‌های درس
۲۵ دقیقه	۲- صفحهٔ هنر و سرگرمی پایان فصل

ارزشیابی از فعالیت‌های درس

تهیهٔ فهرست وارسی (چک لیست) برای این درس، پیشنهاد می‌گردد. بنا به فضای کلاس درس، یکی از پنج عنصر (علم، ایمان و باور، اخلاق، تفکر و عمل) را انتخاب کنید و بر اساس آن یک چک لیست فردی برای قرار دادن در پوشهٔ کار دانش‌آموزان تهیه کنید.

نمونه چک لیست

به نام پروردگار				
فهرست و ارسلی مربوط به درس پنجم فارسی : «جنار و کدو بن»				
نام و نام خانوادگی :				
تاریخ : « حیظه نگرشی»				
پایه : پنجم دبستان :				
خ:خ : خیلی خوب خ: خوب ق: قابل قبول ن: نیاز به آموزش بیشتر				
ردیف	گویه‌ها	معیارها		
		خ	خ	ن
۱	در روش تدریس مورد نظر، در رسیدن به اجماع نظر، فرد با اعضای گروه همکاری دارد.			
۲	در انجام فعالیت گروهی به رعایت نوبت و احترام به هم کلاسی‌ها مقید است.			
۳	در گوش دادن به شعر درس از خود علاقه نشان می‌دهد.			
۴	در خواندن متن شعر، با رعایت نکات عاطفی در لحن، به علاقه هم کلاسی‌ها احترام می‌گذارد.			
۵	در فراگیری واژه‌های واژه‌آموزی در قالب بازی، مشارکت فعال دارد.			
۶	در انجام تمرین‌های کتاب نوشتاری اعتماد به نفس داشته، داوطلب پاسخ‌گویی می‌باشد.			
۷	در انجام نمایش و شخصیت پردازی، دیدگاه‌های خود را در اختیار گروه قرار می‌دهد.			
۸	به تماشای نمایشی که توسط هم‌کلاسی‌ها اجرا می‌شود، علاقه نشان می‌دهد.			
۹	خط تحریری را با دقت و زیبا می‌نویسد.			
۱۰	در نگارش و انشانویسی روحیه لطیف و حس مثبت اندیشی خود را به هم گروهی‌ها منتقل می‌کند.			
— بیان و تحلیل عملکرد دانش آموزان :				
.....				
.....				
تاریخ امضا :				

■ جلسهٔ دهم

۵۰ دقیقه

حکایت «زیرکی»

همان‌گونه که پیش از این نوشته‌ایم، در پایهٔ پنجم، تشخیص تناسب و همخوانی معنایی بین حکایت و ضرب‌المثل، یکی از موضوع‌های مهم برنامه است. از این رو، پس از مطالعهٔ حکایت، ارتباط معنایی آن با ضرب‌المثل‌ها، بررسی می‌شود.

دریافت محتوای حکایت، درک محتوای ضرب‌المثل‌ها، کشف تناسب و ارتباط محتوایی میان حکایت‌ها و مثل‌ها از گام‌های مهم درک متن است که بر پایهٔ آموزش، تمرین و تکرار، کسب خواهد شد.

هدف از این بخش، افزون بر ایجاد التذاذ و تنوع در آشنایی با متن‌های مختلف و مطالعهٔ حکایت، شناخت ظرفیت زبانی ضرب‌المثل‌ها و خوگیری با آنهاست. این کار سبب می‌شود بچه‌ها با ضرب‌المثل‌ها که گنجینه‌ای از لطافت‌های زبانی و معنایی فارسی هستند، آشنا شوند. آشنایی با ضرب‌المثل‌ها توانایی گفتاری و نوشتاری دانش‌آموزان را خیلی خوب تقویت می‌کند. یعنی از ضرب‌المثل‌ها در موقعیت‌های مناسب زبانی، هم در سخن گفتن و هم در نوشتن می‌توانند، بهره بگیرند.

■ جلسهٔ یازدهم

۵۰ دقیقه

املا

املا

املا مطابق با برنامهٔ تدریس کلیهٔ درس به صورت دو بخشی، شامل املاي تفریری

و فعالیت‌های املایی طرّاحی می‌شود و سطح پیشرفت دانش‌آموز نسبت به خودش، با توجه به میزان درست‌نویسی در ارزشیابی‌های املایی قبلی، سنجیده می‌شود.

تذکر: املا نویسی از متن درس شعر نیز مهم است؛ به همین سبب لازم است همکاران گرامی در آموزش، این سخن را به دانش‌آموزان یادآور شوند که هر متنی در کتاب درسی آمده، موضوع آموزش و ارزشیابی است. واژگان شعر را هم از دید معنا و هم از نظر شکل نوشتاری می‌بایست بشناسیم و درست به کار ببریم.

اگر یک متن ترکیبی در قالب داستانی کوتاه، از سوی معلم تدوین گردد؛ برای دانش‌آموزان جذاب و قابل توجه است. برای تولید متن ترکیبی می‌توانید از مراحل زیر استفاده کنید:

- ۱- ابتدا کلمات مورد نظر خود را استخراج نمایید.
- ۲- متنی تهیه کنید که تا حد امکان از این کلمات در آن استفاده شده باشد.